

Examen HAVO

2014

tijdvak 2
dinsdag 17 juni
13.30 - 16.30 uur

maatschappijwetenschappen (pilot)

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 24 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld twee redenen gevraagd worden en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Aanwijzing voor de kandidaat

Als in een vraag staat dat je een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan gebruik je in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

Opgave 1 Jeugdwerkloosheid in Europa

Bij deze opgave horen tekst 1, figuur 1, tekst 2 en tabel 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Het percentage jeugdwerklozen in Nederland onder jongeren van niet-westerse afkomst was in 2013 hoger dan onder autochtone jongeren.

Lees tekst 1.

Flexibele arbeid verrichten wordt in tekst 1 als één van de oorzaken genoemd van de maatschappelijke positie van jongeren van niet-westerse afkomst.

- 4p 1 Leg uit dat flexibele arbeid verrichten door jongeren zowel een voorbeeld van positieverwerving als een voorbeeld van positietoewijzing kan zijn. Gebruik in je uitleg de begrippen positieverwerving en positietoewijzing.

Flexibilisering van arbeid betekent onder andere dat het aantal flexwerkers is toegenomen.

- 2p 2 Leg uit hoe flexibilisering van arbeid van invloed kan zijn op de machtspositie van werknemers ten opzichte van werkgevers. Gebruik in je uitleg het kernconcept macht.

- 2p 3 Leg uit dat zowel sociaal kapitaal als cultureel kapitaal van invloed zijn op de beroepskansen van jongeren. Gebruik in je uitleg een voorbeeld van sociaal kapitaal uit tekst 1 en een voorbeeld van cultureel kapitaal uit tekst 1.

Discriminatie door werkgevers (zie regels 22-23 van tekst 1) kan gevolgen hebben voor de identiteit van jongeren.

- 3p 4 Leg uit dat discriminatie door werkgevers zowel positieve als negatieve gevolgen kan hebben voor de identiteit van jongeren. Gebruik in je uitleg het kernconcept identiteit.

Discriminatie door werkgevers kan gevolgen hebben voor zowel de subjectieve als de objectieve arbeidsmarktkansen.

- 4p 5 – Leg uit welke invloed discriminatie door werkgevers kan hebben op de **subjectieve** arbeidsmarktkansen van jongeren.
- Leg uit hoe een verandering van de subjectieve arbeidsmarktkansen gevolgen kan hebben voor de **objectieve** arbeidsmarktkansen van jongeren.

De kwetsbare positie van sommige groepen jongeren hangt volgens tekst 1 samen met de internationale economische crisis.

- 2p 6 Leg uit dat de internationale economische crisis van invloed is op de werkgelegenheid in Nederland. Gebruik in je uitleg het kernconcept globalisering.

Er zijn verschillende soorten sociale ongelijkheid. Een daarvan is een ongelijke verdeling van bezit.

- 3p 7 Leg uit dat het verschil tussen het wel en niet hebben van werk kan leiden tot een ander soort sociale ongelijkheid dan een ongelijke verdeling van bezit. Gebruik in je uitleg het kernconcept sociale ongelijkheid.

- 2p 8 Leg uit welke invloed de ontwikkeling naar een postindustriële maatschappij heeft gehad op de sociale ongelijkheid tussen verschillende groepen jongeren. Gebruik in je uitleg het kernconcept sociale ongelijkheid.

- 2p 9 Leg uit hoe modernisering van invloed is geweest op veranderingen in het soort arbeid dat in Nederland wordt verricht sinds de jaren zestig van de vorige eeuw. Gebruik in je uitleg het kernconcept modernisering.

Bekijk figuur 1.

Het kabinet-Rutte II wilde voortijdige schooluitval tegengaan. Er is onderzoek gedaan naar de relatie tussen voortijdige schooluitval en criminaliteit.

- 3p 10 – Wat is in figuur 1 het verschil tussen de jongeren met en zonder startkwalificatie?
- Leg met behulp van een theorie ter verklaring van criminaliteit uit hoe dit verschil tussen de jongeren te verklaren is.

- 2p 11 Leg uit dat het terugdringen van de jeugdwerkloosheid om criminaliteit aan te pakken bij de socialistische/sociaaldemocratische stroming past. Gebruik in je uitleg een kenmerk van de socialistische/sociaaldemocratische stroming over de aanpak van criminaliteit.

Lees tekst 2 en bekijk tabel 1.

Niet alleen in Nederland, maar ook in andere Europese landen is sprake van jeugdwerkloosheid. In tekst 2 wordt een onderzoek besproken naar de situatie van Europese werkloze jongeren en de reacties op hun eigen situatie. Tabel 1 is afkomstig uit dit onderzoek en geeft verschillen in sociaal en institutioneel vertrouwen tussen groepen jongeren.

Met de beantwoording van de vragen 12 tot en met 15 maak je een analyse van het vraagstuk van jeugdwerkloosheid zoals weergegeven in tekst 2 en tabel 1.

Vraagstuk

- 3p 12 Leg met behulp van tabel 1 uit welke samenhang er is tussen sociale ongelijkheid en sociale cohesie. Gebruik in je uitleg de kernconcepten sociale ongelijkheid en sociale cohesie.

Uit tekst 2 kan geconcludeerd worden dat de jongeren in de Angelsaksische en Midden- en Oost-Europese landen zich door hun situatie meer afsluiten, terwijl in de mediterrane landen de jongeren door hun situatie juist meer politiek actief worden.

Gevolgen

- 2p 13 Leg uit hoe het zich afsluiten van jongeren gevolgen kan hebben voor de binding in de samenleving. Gebruik in je uitleg een politicologisch kernconcept bij het hoofdconcept binding.
- 2p 14 Leg uit hoe het politiek activisme van jongeren kan leiden tot een belangenconflict. Gebruik in je uitleg het kernconcept conflict.

Er zijn verschillende overheidsmaatregelen mogelijk om jeugdwerkloosheid aan te pakken. Het tegengaan van schooluitval is zo'n mogelijke maatregel.

Oplossingen

- 3p 15 Noem drie andere overheidsmaatregelen om jeugdwerkloosheid aan te pakken: een maatregel die past bij de liberale ideologie, een die past bij de socialistische/socialdemocratische ideologie en een die past bij de confessionele ideologie.
Geef bij elke maatregel het bijbehorende ideologische uitgangspunt.

In tabel 1 staan gegevens over het vertrouwen dat jongeren hebben in onder andere rechtsstatelijke instituties.

- 3p 16 Leg uit dat er een verband kan zijn tussen de subjectieve (on)veiligheid en het gezag van rechtsstatelijke instituties.
Gebruik in je uitleg:
- een voorbeeld van een rechtsstatelijke institutie;
 - het kernconcept gezag.

Opgave 2 De strijd van de tijgermoeder

Bij deze opgave horen tekst 3 en tabel 2 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In 2011 verscheen het boek 'Strijdlid van de tijgermoeder' van Amy Chua. Amy Chua is hoogleraar recht aan Yale Law School in de Verenigde Staten en behoorde volgens het gezaghebbende tijdschrift Time tot de honderd invloedrijkste mensen ter wereld. Chua zet met haar boek over de opvoeding van haar dochters de oosterse opvoeding tegenover de westerse opvoeding en neemt China en de Verenigde Staten als voorbeelden. Met een 'tijgermoeder' wordt een moeder bedoeld met een autoritaire, strenge opvoedingsstijl.

Lees tekst 3.

Binnen het moderne gezin zijn twee typen gezinnen te onderscheiden: het egalitaire en het geïndividualiseerde gezin.

- 2p 17 Leg uit welk type modern gezin te herkennen is in de westerse (Amerikaanse) manier van opvoeden zoals beschreven in tekst 3. Gebruik in je uitleg een kenmerk van dit type gezin en een voorbeeld uit tekst 3.

Bekijk tabel 2.

De verschillen in de manier van opvoeden tussen China en de Verenigde Staten zijn te beschrijven aan de hand van de culturele dimensies van Hofstede.

- 6p 18 a Welke twee verschillen tussen China en de Verenigde Staten uit tabel 2 komen overeen met het verschil tussen de oosterse en westerse manier van opvoeden uit tekst 3?
- b Geef voor elk van de twee verschillen uit vraag a voor zowel China als de Verenigde Staten een voorbeeld van een manier van opvoeden uit tekst 3.
- Licht voor elk voorbeeld toe waarom dat past bij de desbetreffende cultuur volgens de dimensies van Hofstede.

Opgave 3 Kinderpardon

Bij deze opgave horen de teksten 4 en 5 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In 2013 werd de ‘Regeling langdurig verblijvende kinderen’ van kracht. Met deze regeling kunnen kinderen die langer dan vijf jaar in Nederland wonen en geen verblijfsvergunning hebben, onder bepaalde voorwaarden alsnog in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning. Aan deze regeling is een grote politieke en maatschappelijke discussie voorafgegaan.

Lees tekst 4.

In 2011 ontving Gerd Leers, destijds minister voor Immigratie en Asiel in het kabinet-Rutte I, een brief van de asielzoeker Mauro Manuel. Omdat Mauro achttien jaar werd en hij uitgeprocedeerd was, moest hij terug naar Angola. Hij kwam als negenjarige naar Europa en woonde bij pleegouders in Limburg.

- 3p **19** Leg met behulp van tekst 4 uit dat bij de vorming van de sociale identiteit van kinderen zoals Mauro zowel enculturatie als acculturatie van invloed zijn. Gebruik in je uitleg:
- de begrippen enculturatie en sociale identiteit;
 - het kernconcept acculturatie;
 - een voorbeeld uit tekst 4 van de sociale identiteit van Mauro.

Verschillende bekende Nederlanders zoals Paul de Leeuw en Filemon Wesselink startten eind 2011 de petitie Kinderpardon. Met deze petitie wilden zij druk uitoefenen op het asielbeleid van minister Leers en wilden zij zorgen dat uitgeprocedeerde asielkinderen zoals Mauro een verblijfsvergunning kregen. Via sociale media werd bekendheid gegeven aan de petitie en burgers konden op een internetsite hun handtekening zetten. In 2012 werden 130.000 handtekeningen aan de minister overhandigd.

Er zijn verschillende mediahypothesen over de invloed van de media op het gedrag van mensen.

- 4p **20** Geef twee verschillende voorspellingen over de invloed van de media op de bereidheid van mediagebruikers om de petitie te tekenen. Gebruik in je antwoord twee mediahypothesen.

Lees tekst 5.

Hoogleraar sociologie Jan Willem Duyvendak van de Universiteit van Amsterdam geeft in tekst 5 commentaar op het debat over de toelating en de integratie van nieuwkomers naar aanleiding van de petitie Kinderpardon. In het debat zijn verschillende functies van socialisatie te herkennen. Een van deze functies is de gedragsregulerende functie.

- 2p 21 Leg uit welke andere functie in het debat te herkennen is. Gebruik in je uitleg een voorbeeld uit tekst 5.

Er zijn verschillende visies op de gewenste verhouding tussen etnische groepen. Twee daarvan zijn de visie van assimilatie en de visie van de multiculturele samenleving.

- 2p 22 Leg uit welke visie op de gewenste verhouding tussen etnische groepen volgens Duyvendak in het debat over toelating en integratie van nieuwkomers het meest herkenbaar is. Gebruik in je uitleg een kenmerk van de gekozen visie en een voorbeeld uit tekst 5.

De uiteindelijke 'Regeling langdurig verblijvende kinderen' was een wens van de PvdA en werd onderdeel van het regeerakkoord van het kabinet-Rutte II (VVD en PvdA).

Er zijn verschillende modellen waarmee je de politieke besluitvorming over de 'Regeling langdurig verblijvende kinderen' kunt analyseren.

- 2p 23 Leg met behulp van het barrièremodel uit over welk soort macht de PvdA beschikte bij de besluitvorming over de 'Regeling langdurig verblijvende kinderen'.
- 2p 24 Waarop is de macht van de PvdA bij de besluitvorming over de 'Regeling langdurig verblijvende kinderen' gebaseerd? Licht je antwoord toe en gebruik in je toelichting het kernconcept macht.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.